

WTO

อภิมหาการค้าโลก

การรวมตัวกันของประชาคมโลก

WTO

GATS

ASEAN GA

AFTA

ASEAN

NAFTA

TA

AAN

APEC

EC

A

ASEAN

EU

APEC

NAFTA

AFTA

WTO

EU

APEC

NAFTA

GATS

WTO

EU

APEC

WTO

องค์การการค้าโลก
และกลุ่มเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

ค ำ น ำ

กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ จัดทำเอกสาร เรื่อง “องค์การการค้าโลกและกลุ่มเศรษฐกิจระหว่างประเทศ” เพื่อเป็นการเผยแพร่ความรู้ในเบื้องต้นโดยสังเขปเกี่ยวกับหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อระบบการค้าระหว่างประเทศในปัจจุบัน ได้แก่ องค์การการค้าโลก รวมทั้งกลุ่มเศรษฐกิจระหว่างประเทศที่สำคัญๆ อาทิเช่น อาเซียน สหภาพยุโรป นาฟตา โดยการจัดทำได้รวบรวมข้อมูลที่เคยพิมพ์เผยแพร่ในรูปของแผ่นพับมาจัดเป็นรูปเล่มที่สวยงาม น่าอ่านและเก็บไว้ศึกษาอ้างอิงได้

เอกสารชุดนี้จัดทำขึ้นเพื่อเผยแพร่ไปยังห้องสมุด สถาบันการศึกษาและหน่วยงานทางวิชาการต่างๆ ท่านที่สนใจอยากทราบรายละเอียดเพิ่มเติมสามารถติดต่อได้ที่ กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์ โทรศัพท์ 2819723, 2826171-9 ต่อ 1177

สารบัญ

องค์การการค้าโลก (WTO)	4
* การค้าบริการ (GATS)	12
อาเซียน (ASEAN)	16
* เขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA)	20
เอเปค (APEC)	24
สหภาพยุโรป (EU)	27
นาฟตา (NAFTA)	30

องค์การการค้าโลก

WTO

■ กำเนิด WTO

องค์การการค้าโลก (World Trade Organization : WTO) เป็นองค์การระหว่างประเทศที่มีพัฒนาการมาจากการทำความตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้าหรือแกตต์ (General Agreement on Tariffs and Trade : GATT) เมื่อปีพ.ศ. 2490 แต่ไม่มีสถานะเป็นสถาบัน จนกระทั่งประเทศสมาชิกได้เปิดการเจรจาการค้ารอบอุรุกวัย (พ.ศ. 2529) และผลการเจรจาส่วนหนึ่ง คือ การก่อตั้ง WTO ขึ้นเมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ.

2538 มีสมาชิกเริ่มแรก 81 ประเทศ* และมีที่ตั้งอยู่ที่นครเจนีวา ประเทศ สวิตเซอร์แลนด์

■ วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาระบบการค้าเสรีระหว่างประเทศ กำกับการค้าและการดำเนินการของประเทศสมาชิกให้เป็นไปตามความตกลงทางการค้า ยุติกรณีพิพาททางการค้าระหว่างประเทศสมาชิก และเป็นเวทีเจรจาการค้าของประเทศสมาชิก

■ หน้าที่ของ WTO

1. บริหารความตกลงและบันทึกความเข้าใจที่เป็นผลจากการเจรจาในรอบของ GATT/WTO รวม 28 ฉบับโดยผ่านคณะมนตรี (Council) และคณะกรรมการ (Committee) ต่าง ๆ ตลอดจนดูแลให้มีการปฏิบัติตามพันธกรณี
2. เป็นเวทีเพื่อเจรจาลดอุปสรรคทางการค้าระหว่างประเทศสมาชิกทั้งในรูปของมาตรการภาษีศุลกากรและมาตรการที่มิใช่ภาษีศุลกากร
3. เป็นเวทีสำหรับแก้ไขข้อขัดแย้งทางการค้าระหว่างประเทศ

* สมาชิก ณ วันที่ 12 มกราคม พ.ศ. 2541 มีจำนวน 132 ประเทศ

สมาชิกและหากไม่สามารถตกลงกันได้ก็จะจัดตั้งคณะผู้พิจารณา (Panel) ทำหน้าที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงและให้ข้อเสนอแนะ

4. ติดตามสถานการณ์การค้าระหว่างประเทศและจัดให้มีการทบทวนนโยบายการค้าของสมาชิกอย่างสม่ำเสมอเพื่อเป็นการตรวจสอบให้เป็นไปในแนวทางการค้าเสรี

5. ให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศกำลังพัฒนาในด้านข้อมูล ข้อเสนอแนะเพื่อให้สามารถปฏิบัติตามพันธกรณีได้อย่างเพียงพอตลอดจนทำการศึกษาประเด็นการค้าที่สำคัญ ๆ

6. ประสานงานกับกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) และธนาคารโลกเพื่อ

ให้นโยบายเศรษฐกิจโลกสอดคล้องกันยิ่งขึ้น

■ ความตกลงที่สำคัญภายใต้ WTO

ความตกลงภายใต้องค์การการค้าโลกแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

1. การเปิดตลาด

1 การลดภาษีศุลกากรสินค้าอุตสาหกรรม (รวมสินค้าประมง)

- ประเทศต่าง ๆ ลดภาษีลงเฉลี่ยร้อยละ 33 ภายใน 5 ปี (เริ่มม.ค. พ.ศ. 2538)
- ห้ามเก็บค่าธรรมเนียมพิเศษ หากไม่มีการเก็บอยู่แล้ว และไม่ได้นำมาใช้

2 สินค้าเกษตร

- ทุกประเทศยกเลิกมาตรการการห้ามนำเข้า โดยให้ปรับเปลี่ยนมาใช้มาตรการภาษีศุลกากรแทน
- ลดภาษีลงเฉลี่ยร้อยละ 36 และ 24 โดยลดลงอย่างน้อยร้อยละ 15 และ 10 ในแต่ละรายการสินค้าภายใน 5 ปี และ 10 ปี สำหรับประเทศพัฒนาแล้ว และกำลังพัฒนาตามลำดับ

- ลดการอุดหนุนสินค้าเกษตร ทั้งการอุดหนุนภายใน และการอุดหนุนส่งออก

3 สิ่งทอและเสื้อผ้า

ให้มีการเปิดเสรีสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม แทนการใช้ข้อตกลงสินค้าสิ่งทอระหว่างประเทศ (MFA) โดย

- ให้ยกเลิกการจำกัดการนำเข้าภายใต้ MFA ทั้งหมดภายใน 10 ปี
- ให้ขยายโควตานำเข้ารายการที่ยังไม่ได้นำกลับเข้ามาอยู่ในเกณฑ์อย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปีพ.ศ. 2538

2. กฎระเบียบการค้า

มีการปรับปรุงและกำหนดกฎระเบียบการค้าที่สำคัญ เช่น

- ความตกลงว่าด้วยการใช้มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช อนุญาตให้ประเทศสมาชิกกำหนดระดับความปลอดภัยและการตรวจสอบมาตรฐานสินค้านำเข้า แต่จะต้องสอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศ เพื่อป้องกันมิให้แต่ละประเทศกำหนดมาตรฐานตามใจชอบ ซึ่งจะเป็นอุปสรรคต่อการค้า
- ความตกลงว่าด้วยการต่อต้านการทุ่มตลาด กำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการไต่สวนการทุ่มตลาดให้รัดกุมยิ่งขึ้น เพื่อให้ประเทศต่างๆ ปฏิบัติให้สอดคล้องกัน เป็นการลดโอกาสที่อาจมีประเทศผู้นำเข้าใช้มาตรการต่อต้านเพื่อกีดกันการค้าอย่างไม่เป็นธรรม
- ความตกลงว่าด้วยการตอบโต้การอุดหนุน กำหนดประเภทของการอุดหนุนไว้อย่างชัดเจนว่า การอุดหนุนประเภทใดเป็นการอุดหนุนที่ต้องห้าม ประเภทใดเป็นการอุดหนุนที่ทำได้ และประเภทใดเป็นการอุดหนุนที่เมื่อทำแล้วอาจถูกมาตรการตอบโต้ นอกจากนี้ ยังได้กำหนดแนวปฏิบัติในการไต่สวนเพื่อการตอบโต้สินค้าเข้าที่ได้รับการอุดหนุนจากประเทศผู้ผลิตเพื่อให้แต่ละประเทศถือปฏิบัติ

3. เรื่องใหม่ๆ

มีการจัดทำข้อตกลงเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการในเรื่องที่

ยังไม่มีกฎเกณฑ์ของแกตต์กำกับมาก่อน หรือหากมีก็น้อยมาก ได้แก่

- **ทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการค้า (TRIPS)**
กำหนดขอบเขตและมาตรฐานการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาประเภทที่สำคัญ ได้แก่ สิทธิบัตร เครื่องหมายการค้า ลิขสิทธิ์ การออกแบบบรรจุรวม ชื่อทางภูมิศาสตร์ และความลับทางการค้า
- **การค้าบริการ**
กำหนดกรอบความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ โดยมีหลักการสำคัญ ๆ ทำนองเดียวกับแกตต์ เช่น หลักการไม่เลือกปฏิบัติ ความโปร่งใส การเปิดเสรีตามลำดับ เป็นต้น
- **มาตรการลงทุนที่เกี่ยวข้องกับการค้า (TRIMs)**
กำหนดหลักการสำคัญ คือ ทุกประเทศต้องยกเลิกมาตรการลงทุนที่มีผลเท่ากับการกีดกันการนำเข้าโดยประเทศพัฒนาแล้วต้องยกเลิกใน 2 ปี ประเทศกำลังพัฒนาใน 5 ปี มาตรการเหล่านั้น ได้แก่ มาตรการกำหนดให้ใช้วัตถุดิบในประเทศ

ในการผลิตสินค้าหรือที่ เรียกว่า Local content requirement ไม่ว่าข้อกำหนดนี้จะเป็นข้อบังคับ หรือเป็นเงื่อนไขต่อการที่ผู้ผลิตภายในจะได้รับสิทธิพิเศษใด ๆ ก็ตาม เช่น สิทธิในช้อยยกเว้นไม่เสียภาษี ตามนโยบายส่งเสริมการลงทุน เป็นต้น

■ โครงสร้างของ WTO

องค์กรของ WTO ที่ทำหน้าที่กำหนดนโยบายตลอดจนควบคุมดูแลการดำเนินงานของประเทศสมาชิกในเรื่องต่างๆ เรียงตาม

ลำดับความสำคัญ คือ ที่ประชุมระดับรัฐมนตรี (Ministerial Conference) คณะมนตรีทั่วไป (General Council) คณะมนตรี (Council) และคณะกรรมการต่าง ๆ (Committee) ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนประเทศสมาชิก WTO ทุก

ประเทศโดยมีฝ่ายเลขานุการช่วยด้านการบริหารงานทั่วไป

■ ผลงานในช่วงที่ผ่านมา

ความสำเร็จของ WTO ในช่วงที่ผ่านมาคือ การจัดให้ประเทศสมาชิกเจรจาทำความตกลงเปิดตลาดสินค้าโทรคมนาคมและอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศได้เป็นผลสำเร็จรวมทั้งการเจรจาจัดทำข้อผูกพันเปิดเสรีการค้าบริการด้านการเงิน ซึ่งเป็น

การปรับปรุงครั้งที่ 2 จากที่ได้มีการผูกพันเปิดเสรีเมื่อตอนเปิดการเจรจารอบอุรุกวัย นอกจากนี้ ยังได้มีบทบาทสำคัญในการยุติกรณีพิพาททางการค้าของประเทศสมาชิก* และควบคุมให้มีการปฏิบัติตามความตกลงรอบอุรุกวัยทั้งหลายอย่างเคร่งครัด

■ ประเทศไทยกับองค์การการค้าโลก

ประเทศไทยได้เข้าเป็นสมาชิกของ WTO เมื่อวันที่ 28 ธันวาคม พ.ศ. 2537 โดยเป็นสมาชิกลำดับที่ 59 และมีสถานะเป็นสมาชิกผู้ก่อตั้ง

ประเทศไทยจะได้รับประโยชน์จากการเป็นสมาชิก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จากการเปิดตลาดการค้าสินค้าทั้งจากการลดภาษีศุลกากรและการยกเลิกมาตรการที่มีใช้ภาษีศุลกากรของประเทศคู่ค้าสำคัญของไทย และจากการเปิดเสรีตลาดการค้าบริการระหว่างประเทศอันเป็นผลมาจากการเจรจารอบอุรุกวัย นอกจากนี้กฎระเบียบการค้าที่ได้รับการปรับปรุงให้ชัดเจนรัดกุมและเป็นธรรมมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระบวนการระงับข้อพิพาท ซึ่งบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมาก จะเป็นประโยชน์แก่ประเทศเล็ก ๆ เช่น ไทย ที่จะไม่ถูกประเทศใหญ่ใช้อำนาจทางเศรษฐกิจบีบบังคับแต่ข้างเดียว

ในขณะเดียวกัน การเข้าเป็นสมาชิกก็ทำให้ไทยต้องมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบเช่นเดียวกัน และจะต้องปรับตัวเพื่อสู้กับการแข่งขันที่จะทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น

* ณ วันที่ 25 สิงหาคม พ.ศ. 2540 มีกรณีพิพาทภายใต้ WTO จำนวน 100 กรณี

WTO Structure

การค้าบริการ

GATS

G

GATS (จีเอทีเอส) ย่อมาจาก General Agreement on Trade in Services หรือ ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ เป็นความตกลงทางการค้าระหว่างประเทศฉบับหนึ่งในกรอบขององค์การการค้าโลก (World Trade Organization-WTO) ซึ่งเริ่มมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2538

A

■ วัตถุประสงค์ของการเจรจาจัดทำ GATS

เพื่อให้มีกรอบว่าด้วยหลักการและกฎเกี่ยวกับการค้าบริการระหว่างประเทศสำหรับประเทศสมาชิกองค์การการค้าโลกถือปฏิบัติ อันจะทำให้การค้าบริการระหว่างประเทศดำเนินไปโดยเปิดเผยและเปิดเสรีแบบก้าวหน้าเป็นลำดับ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อระบบเศรษฐกิจโลกโดยรวม และต่อการพัฒนาของประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลาย

T

S

■ รูปแบบของการค้าบริการระหว่างประเทศ

การค้าบริการระหว่างประเทศสามารถกระทำได้ 4 รูปแบบ (Mode of Supply) คือ

G

A

1. ผู้ขายบริการในประเทศหนึ่งขายบริการให้แก่ผู้ซื้อในอีกประเทศหนึ่ง โดยส่งบริการจากประเทศของตนข้ามมายังประเทศผู้ซื้อ (Cross-border Supply)

T

S

2. ผู้ขายบริการในประเทศหนึ่งขายบริการให้แก่ผู้ซื้อจากอีกประเทศหนึ่งที่เข้าไปซื้อและใช้บริการในประเทศของผู้ขายโดยตรง (Consumption Abroad)

3. ผู้ขายบริการจากประเทศหนึ่งเข้าไปตั้งหน่วยธุรกิจไปอีกประเทศหนึ่งเพื่อผลิตบริการขายให้แก่ผู้ซื้อบริการในประเทศนั้น ๆ (Commercial Presence)

4. บุคคลธรรมดาจากประเทศหนึ่งเข้าไปประกอบอาชีพ หรือทำงานขายบริการในอาชีพหรือวิชาชีพในสาขาบริการต่าง ๆ ในอีกประเทศหนึ่ง (Presence of Natural Persons) เป็นการชั่วคราว

■ ประเภทของการค้าบริการระหว่างประเทศ

การค้าบริการระหว่างประเทศที่มีการเจรจาเปิดเสรีซึ่งกันและกันภายใต้ GATS จำแนกออกได้เป็น 12 สาขา ดังนี้

- สาขาบริการด้านธุรกิจ
- สาขาบริการด้านสื่อสารโทรคมนาคม
- สาขาบริการด้านการก่อสร้างและวิศวกรรมที่เกี่ยวข้องกับการก่อสร้าง
- สาขาบริการด้านการจัดจำหน่าย
- สาขาบริการด้านการศึกษา
- สาขาบริการด้านสิ่งแวดล้อม
- สาขาบริการด้านการเงิน
- สาขาบริการที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพและบริการด้านสังคม
- สาขาบริการด้านการท่องเที่ยวและการเดินทางที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว
- สาขาบริการด้านนันทนาการ วัฒนธรรมและการกีฬา
- สาขาบริการด้านการขนส่ง
- สาขาบริการด้านการพลังงานและอื่น ๆ

บริการทั้ง 12 สาขาดังกล่าวยังแบ่งแยกออกเป็นสาขาย่อย ๆ และกิจกรรมต่าง ๆ อีกเป็นจำนวนมาก

■ โครงสร้างของ GATS

GATS ประกอบขึ้นด้วยส่วนต่าง ๆ ที่สำคัญ 3 ส่วนคือ

1. กรอบความตกลง เรียกว่า “ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ”

G

A

T

S

G

A

T

S

G

A

T

S

บัญญัติเกี่ยวกับพันธกรณีและข้อผูกพันต่าง ๆ ที่ประเทศสมาชิกองค์การการค้าโลกจะต้องถือปฏิบัติ

2. ภาคผนวก ระบุสถานการณ์เกี่ยวกับพันธกรณีและบริการบางสาขาที่ต้องมีข้อกำหนดพิเศษเพิ่มเติมจากกรอบความตกลง เช่น บริการในสาขาการเงินและการสื่อสารโทรคมนาคม เป็นต้น รวมทั้งเรื่องการขอยกเว้นจากการหลักการปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง (Most - Favoured - Nation Treatment : MFN)

3. ตารางข้อผูกพันของประเทศสมาชิกองค์การการค้าโลก เป็นข้อเสนอผูกพันการเปิดตลาดบริการสาขาต่าง ๆ (Market Access) ระหว่างกัน รวมทั้งการเสนอผูกพันที่จะปฏิบัติต่อบริการหรือผู้ให้บริการที่เป็นคนชาติของประเทศสมาชิกองค์การการค้าโลกอื่น ๆ เช่นเดียวกับที่ปฏิบัติต่อบริการหรือผู้ให้บริการที่เป็นคนชาติของตนเองตามหลักการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (National Treatment) รวมทั้งข้อผูกพันอื่น ๆ เป็นการเพิ่มเติม (Additional Commitments) ถ้ามี

■ พันธกรณีภายใต้ GATS

ประเทศสมาชิกองค์การการค้าโลกจะต้องปฏิบัติตามพันธกรณีต่าง ๆ ภายใต้ GATS โดยเสมอเหมือนกัน เช่น การปฏิบัติตามหลักการปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง (MFN) หรือการไม่เลือกปฏิบัติกับประเทศต่าง ๆ ที่เป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก การเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการใช้กฎหมาย ภาวะเยียบต่าง ๆ ที่ควบคุมการค้าบริการ

ของตนตามหลักความโปร่งใส และการใช้กฎหมาย ภาวะเยียบเหล่านั้นโดยมีหลักเกณฑ์และไม่มีความลำเอียง เป็นต้น

■ การเปิดเสรีด้านการค้าบริการ

ประเทศสมาชิกองค์การการค้าโลกจะต้องร่วมเจรจาจัดทำข้อผูกพันเปิดเสรีการค้าบริการสาขาต่าง ๆ ให้แก่กันและกัน ในด้านการเข้าสู่ตลาดและการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ ตามหลักการเปิดเสรีแบบก้าวหน้าเป็นลำดับ ข้อผูกพันอันเกิดจากการเจรจากับประเทศหนึ่งประเทศใดจะต้องขยายผลผูกพันกับทุกประเทศโดยไม่มีทางเลือกปฏิบัติตามหลัก MFN เว้นแต่มีการขอยกเว้นไว้ชั่วคราว ทั้งนี้ ประเทศที่พัฒนาแล้วควรให้การผ่อนปรนแก่ประเทศกำลังพัฒนาในการ

จัดทำข้อผูกพันเปิดเสรีการค้าบริการสาขาต่าง ๆ โดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์ใน
ด้านนโยบายและระดับการพัฒนาของประเทศนั้น ๆ

■ ข้อยกเว้นจากพันธกรณีและข้อผูกพันภายใต้ GATS

ประเทศสมาชิกองค์การการค้าโลกอาจได้รับการยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติตาม
ตามพันธกรณี MFN ได้เป็นการชั่วคราว หรืออาจให้การปฏิบัติเป็นพิเศษใน
การเปิดเสรีการค้าบริการแก่ประเทศที่มีพรมแดนติดต่อกัน หรือให้สิทธิพิเศษ
แก่ประเทศสมาชิกในกลุ่มเศรษฐกิจเดียวกันมากกว่าประเทศที่มีได้เป็นสมาชิก
ของกลุ่ม หรือในกรณีจัดซื้อจัดจ้างบริการโดยรัฐซึ่งรัฐบาลอาจเลือกใช้บริการ
ของประเทศหนึ่งประเทศใดโดยเฉพาะ นอกจากนี้ประเทศสมาชิกองค์การการค้า
โลกยังอาจได้รับการยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติตามพันธกรณีตลอดจนข้อผูกพัน
ที่ได้ทำไว้ ถ้ามีเหตุอันจำเป็น เช่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยและศีลธรรม
อันดีของประชาชน เพื่อปกป้องสุขภาพหรือชีวิตของมนุษย์ สัตว์หรือพืช หรือ
เหตุผลเพื่อความมั่นคงของชาติ เป็นต้น

■ ประเทศไทยกับ GATS

ไทยเป็นสมาชิกประเทศหนึ่งขององค์การการค้าโลก ซึ่งต้องปฏิบัติตาม
พันธกรณีภายใต้ GATS และตามข้อผูกพันในการเปิดเสรีการค้าบริการในสาขา
ต่าง ๆ รวม 10 สาขา ซึ่งจำแนกเป็นกิจกรรมต่าง ๆ รวม 95 กิจกรรมโดยมี
ข้อจำกัดการเปิดเสรีในขั้นต้น ณ ระดับที่กฎหมายที่เกี่ยวข้องซึ่งใช้บังคับอยู่ใน
ปัจจุบันอนุญาตให้กระทำได้ แต่ในอนาคตประเทศไทยจะต้องเจรจากับประเทศ
ต่าง ๆ ซึ่งจะต้องผูกพันเปิดเสรีมากขึ้นตามหลักการเปิดเสรีแบบก้าวหน้าเป็น
ลำดับ

การเปิดเสรีการค้าบริการสาขาต่าง ๆ ตามข้อผูกพันของไทยเป็นการ
เปิดโอกาสให้ชาวต่างชาติเข้ามาประกอบธุรกิจหรืออาชีพต่าง ๆ ในประเทศ ซึ่ง
จะทำให้เกิดการจ้างงาน การถ่ายทอดเทคโนโลยีและความรู้ในด้านการจัดการ
ตลอดจนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ รวมทั้งเป็นการกระตุ้นให้ผู้ประกอบการของ
ไทยเร่งปรับตัวและพัฒนาประสิทธิภาพในการประกอบธุรกิจของตนเพื่อแข่ง
ขันกับผู้ให้บริการของต่างชาติ ทำให้เกิดประโยชน์ต่อผู้บริโภคหรือผู้ใช้บริการ
โดยตรง ในขณะที่คนไทยก็มีโอกาสเข้าไปประกอบธุรกิจหรืออาชีพต่าง ๆ เกี่ยว
กับการให้บริการในประเทศสมาชิกองค์การการค้าโลกอื่น ๆ ที่ต้องเปิดตลาดตาม
ข้อผูกพันภายใต้ GATS ให้กับไทยเช่นเดียวกัน

อาเซียน

ASEAN

■ความเป็นมา

ในปีพ.ศ. 2510 อาเซียนหรือสมาคมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (The Association of South East Asian Nations : ASEAN) ถูกก่อตั้งขึ้นโดยสมาชิกเริ่มแรก 5 ประเทศ คือ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย ต่อมามีบรูไน และเวียดนาม เข้าร่วมเป็นสมาชิกในปี พ.ศ. 2527 และในปี พ.ศ. 2538 ตามลำดับ ปัจจุบันอาเซียนมีสมาชิกรวมเป็น 9 ประเทศ โดยมีลาวและพม่าเข้าร่วมในปี พ.ศ. 2540

■วัตถุประสงค์

- เพื่อเร่งรัดความเจริญทางเศรษฐกิจ ความก้าวหน้าทางสังคมและการพัฒนาทางวัฒนธรรม
- เพื่อส่งเสริมสันติภาพและเสถียรภาพในภูมิภาค

- เพื่อส่งเสริมให้ความร่วมมือกันในด้านต่าง ๆ ได้แก่ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม วิชาการ วิทยาศาสตร์ และการบริหารอย่างจริงจัง

■ ความร่วมมือด้านเศรษฐกิจของอาเซียน

ประเทศสมาชิกอาเซียน มีความร่วมมือกันทั้งในด้านการเมือง ความมั่นคง และความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจ แต่ความร่วมมือที่สำคัญและเป็นรูปธรรม คือความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งครอบคลุมอย่างกว้างขวางหลายด้าน เช่น ทั้งด้านการค้า การอุตสาหกรรม การลงทุน และการบริการ เป็นต้น โดยมีความร่วมมือด้านเศรษฐกิจที่สำคัญ ๆ ของอาเซียน ได้แก่

1. เขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA : ASEAN Free Trade Area) เป็นความร่วมมือทางการค้าที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2535 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้กับสินค้าของอาเซียนในตลาดโลก หลักการสำคัญคือ ลดภาษีศุลกากรระหว่างกัน ในสินค้าอุตสาหกรรมและสินค้าเกษตรทุกประเภทลงเหลือร้อยละ 0-5 ภายใน 10 ปี (ปี พ.ศ. 2536-2546) ยกเว้นสินค้าเกษตรไม่แปรรูปที่อ่อนไหว ซึ่งจะลดภาษีระหว่าง 1 มกราคม พ.ศ. 2544 ถึง 1 มกราคม พ.ศ. 2553 ทั้งนี้ให้มีมาตรการพิเศษสำหรับสินค้าเกษตรไม่แปรรูปที่อ่อนไหวสูง เช่น อัตรากาสิโนสูงสุดท้ายมากกว่าร้อยละ 0-5 เป็นต้น รวมทั้งให้มีการยกเลิกมาตรการจำกัดปริมาณพื้นที่ที่สินค้าหนึ่งๆ ได้รับสิทธิประโยชน์ในการลดภาษี และยกเลิกมาตรการที่ใช้ภาษีศุลกากรอื่นๆ ภายใน 5 ปีต่อมา ขณะนี้สมาชิกอาเซียนกำลังพิจารณาความเป็นไปได้ที่จะลดภาษีเหลือร้อยละ 0 แทนร้อยละ 0-5 ในปี พ.ศ. 2546 รวมทั้งเพิ่มรายการลดภาษีเหลือร้อยละ 0-5 ในปี พ.ศ. 2543 (ค.ศ. 2000)

2. โครงการความร่วมมือด้านอุตสาหกรรม (AICO : ASEAN Industrial Cooperation Scheme) มีวัตถุประสงค์เพื่อขยายความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมระหว่างภาคเอกชนของอาเซียนและเพิ่มศักยภาพในการผลิตสินค้าและการลงทุนระหว่างอาเซียน เป็นโครงการแบ่งผลิตสินค้าอุตสาหกรรมแล้วส่งออกไปขายในอาเซียน โดยสินค้าที่อยู่ในโครงการจะได้รับการลดภาษีลงเหลือร้อยละ 0-5 ทั้งนี้ โดยไม่ต้องเป็นไปตามแผนการลดภาษีภายใต้อาฟตา

3. ความร่วมมือด้านการบริการ อาเซียนได้จัดทำกรอบความตกลงว่าด้วยการบริการของอาเซียน (AFAS : ASEAN Framework Agreement on Services) เมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2538 โดยในขั้นแรกประเทศสมาชิกตกลง

เจรจาเปิดเสรีการค้าบริการสาขาต่าง ๆ ให้แก่กันและกัน ใน 7 สาขา ได้แก่ สาขาบริการด้านการเงินและการธนาคาร โทรคมนาคม การท่องเที่ยว การขนส่งทางทะเลและทางอากาศ การก่อสร้าง บริการธุรกิจ โดยจะดำเนินการเจรจาให้เสร็จสิ้นภายใน 3 ปี นับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2539

4. ความร่วมมือด้านการลงทุน อาเซียนได้ตกลงให้จัดตั้งเขตการลงทุนอาเซียน (AIA : ASEAN Investment Area) ให้เสร็จในปี พ.ศ. 2553 โดยจะมีการจัดทำกรอบความตกลงว่าด้วยการจัดตั้งเขตการลงทุนระหว่างกันซึ่งมีรูปแบบที่สำคัญ คือ เป็นโครงการส่งเสริมการลงทุนร่วมกัน ให้การประคับประคองคนชาติหรือสิทธิพิเศษเท่าที่จะทำได้ ให้เพิ่มบทบาทของภาคเอกชนในกิจกรรมด้านการลงทุน และส่งเสริมการไหลเวียนของเงินทุน

5. พิธีสารว่าด้วยกลไกระงับข้อพิพาท อาเซียนได้มีการลงนามในพิธีสารว่าด้วยกลไกระงับข้อพิพาทเพื่อใช้ระงับข้อพิพาททางการค้าที่จะเกิดขึ้นระหว่างสมาชิกอาเซียนด้วยกันในอนาคต คาดว่าจะมีผลใช้บังคับในปี พ.ศ. 2540 นี้

6. การเชื่อมโยงความร่วมมือกับกลุ่มเศรษฐกิจในภูมิภาคอื่น ๆ แนวคิดในการเชื่อมโยงกับกลุ่มเศรษฐกิจอื่นของอาเซียนเริ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2537 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อขยายการค้าระดับภูมิภาคและระดับโลกให้สูงขึ้น ซึ่งอาเซียนได้เชื่อมโยงกับเขตการค้าเสรีออสเตรเลีย-นิวซีแลนด์ (CER)¹ เป็นภูมิภาคแรก โดยมีกิจกรรมที่สำคัญภายใต้การเชื่อมโยงนี้ คือ การแลกเปลี่ยนข้อมูลด้านมาตรฐานและศุลกากรและการพัฒนาบุคลากร ซึ่งรัฐมนตรีทั้งสองฝ่ายได้มีการลงนามในบันทึกความเข้าใจเรื่องมาตรฐานและการรับรองร่วมกันเมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. 2539 และจะมีการพิจารณากิจกรรมดำเนินการที่เป็นรูปธรรมร่วมกันต่อไป ทั้งนี้ยังได้สนับสนุนให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น โดยการให้ภาคเอกชนเสนอแนวทางลดข้ออุปสรรคทางการค้าระหว่างสองภูมิภาคด้วย

นอกจากนี้ อาเซียนกำลังพิจารณาดำเนินการเชื่อมโยงกับกลุ่ม

1. CER : Closer Economic Relations เป็นกลุ่มความร่วมมือของออสเตรเลียกับนิวซีแลนด์

เศรษฐกิจอื่น ๆ เช่น MERCOSUR² EFTA³ SADC⁴ และ NAFTA⁵ โดยจะใช้หลักการเดียวกับการเชื่อมโยงกับ CER ต่อไป

7. การอำนวยความสะดวกในการขนส่งสินค้าผ่านแดนของอาเซียน รองนายกรัฐมนตรีของไทย (นายอานวย วีรรณ) เป็นผู้เสนอแนวความคิดนี้ ในปีพ.ศ. 2539 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและอำนวยความสะดวกให้การค้าระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนโดยลดเวลาการขนส่งและค่าขนส่งลงให้มากที่สุด ซึ่งจะนำไปสู่การติดต่อค้าขายระหว่างกันมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ อาเซียนกำลังร่วมกันจัดทำรอบความตกลงว่าด้วยการอำนวยความสะดวกในการขนส่งสินค้าผ่านแดน โดยมีหลักการสำคัญ 3 ประการคือ ในการขนส่งสินค้านี้ระหว่างประเทศสมาชิกไม่ต้องมีการเสียภาษีนำเข้า ไม่ต้องมีการตรวจค้นระหว่างทาง และไม่มีการเปลี่ยนยานพาหนะ

■ วิสัยทัศน์อาเซียนปี 2020

รัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียนได้ร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์อาเซียนในปี ค.ศ. 2020 (พ.ศ. 2563) ในส่วนเศรษฐกิจ โดยกำหนดให้อาเซียนเป็นเขตเศรษฐกิจที่มีความมั่นคง มั่งคั่ง และสามารถแข่งขันในตลาดโลกในทุก ๆ ด้าน โดยมีวิสัยทัศน์ว่า "อาเซียนปี 2020 เป็นหุ้นส่วนร่วมกันในการพัฒนาอย่างมีพลวัต (ASEAN 2020 : Partnership in Dynamic Development)" หลักการใหญ่ของวิสัยทัศน์ทางด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ การทำให้อาเซียนเป็นเขตการค้าเสรีอย่างสมบูรณ์ การจัดตั้งเขตการลงทุนอาเซียน การเปิดเสรีบริการ การกำหนดให้อาเซียนเป็นอู่ข้าวอู่น้ำที่สำคัญแห่งหนึ่งของโลก ตลอดจนการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านต่าง ๆ เพื่อให้อาเซียนสามารถแข่งขันกับเศรษฐกิจอื่น ๆ ของโลกได้ เช่น ปรับปรุงด้านการคมนาคมขนส่งให้เชื่อมโยงกัน พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ให้ความช่วยเหลือและความร่วมมือเพื่อลดช่องว่างความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้ของประเทศอาเซียน โดยเฉพาะสมาชิกใหม่ และสนับสนุนภาคเอกชนให้สามารถแข่งขันด้านการค้าและการลงทุนกับเอกชนของประเทศในเขตเศรษฐกิจอื่น ๆ เป็นต้น

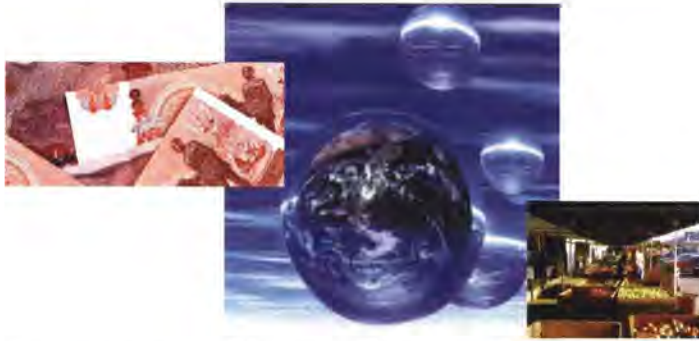
2. MERCOSUR ประกอบด้วย Argentina, Brazil, Paraguay, Uruguay

3. EFTA ประกอบด้วย Norway, Iceland, Switzerland, Liechtenstein

4. SADC ประกอบด้วย Angola, Botswana, Lesotho, Malawi, Moritius, Mozambique, Namibia, Swaziland, South Africa, Zambia, Zimbabwe

5. NAFTA ประกอบด้วย U.S.A., Canada, Mexico

A
F
T
A
A
F
T
A

เขตการค้าเสรีอาเซียน

AFTA

■ ความเป็นมา

ในปีพ.ศ. 2535 อาเซียนได้ลงนามในกรอบความตกลงว่าด้วยการขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจของอาเซียน (Framework Agreement on Enhancing ASEAN Economic Cooperation) และความตกลงว่าด้วยอัตราภาษีพิเศษที่เท่ากันสำหรับเขตการค้าอาเซียน [Agreement on the Common Effective Preferential Tariff (CEPT) Scheme for the ASEAN Free Trade Area (AFTA)] เพื่อจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียนให้เสร็จสิ้นภายใน 15 ปี โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันให้กับสินค้าอาเซียนในตลาดโลก ซึ่งจะช่วยดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ

ต่อมาที่ประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียน (AEM : ASEAN Economic Ministers) ครั้งที่ 26 ปี พ.ศ. 2537 ได้มีมติให้ร่นระยะเวลาดำเนินการเขตการค้าเสรีอาเซียนจาก 15 ปี เหลือ 10 ปี และให้นำสินค้าเกษตรไม่แปรรูปเข้ามาลดภาษีรวมทั้งนำสินค้าอุตสาหกรรมซึ่งเคยได้รับการยกเว้นลดภาษีชั่วคราวเข้ามาทยอยลดภาษีด้วย

■ เป้าหมาย

ลดภาษีลงให้เหลือร้อยละ 0-5 และยกเลิกมาตรการที่มีใช้ภาษีศุลกากรใน 10 ปี (พ.ศ. 2536-2546)

■ ขอบเขตสินค้า

ครอบคลุมสินค้าทุกชนิด ยกเว้นสินค้าที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง ศีลธรรม ชีวิตและศิลปะ

■ หลักการดำเนินการ

● การลดภาษี

แบ่งสินค้าออกเป็น 4 กลุ่ม

สินค้าเร่งลดภาษี (Fast Track) ลดภาษีลงให้เหลือร้อยละ 0-5 ภายใน 7 ปี (พ.ศ. 2536-2543) มี 15 สาขาสินค้าได้แก่ ซีเมนต์ ปูนุ้ ผลิตภัณฑ์หนัง เยื่อกระดาษ สิ่งทอ อัญมณีและเครื่องประดับ เครื่องใช้ไฟฟ้า เพอร์นิเจอร์ไม้ และหวาย น้ำมันพืช เคมีภัณฑ์ พลาสติก ผลิตภัณฑ์ยาง ผลิตภัณฑ์เซรามิก และผลิตภัณฑ์แก้ว เภสัชภัณฑ์ และแคโทดที่ทำจากทองแดง

สินค้านormal (Normal Track) ลดภาษีลงให้เหลือร้อยละ 0-5 ภายในปี 10 ปี (พ.ศ. 2536-2546)

สินค้ายกเว้นชั่วคราว (Temporary Exclusion List) ได้แก่สินค้าที่แต่ละประเทศสงวนสิทธิ์ไม่ลดภาษีชั่วคราว แต่จะทยอยนำมาลดภาษีภายใน 5 ปี โดยเริ่มตั้งแต่ปีพ.ศ. 2539-2543 สำหรับสินค้าอุตสาหกรรมและเกษตรแปรรูป และทยอยนำมาลดภาษีตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540-2546 สำหรับสินค้าเกษตรไม่แปรรูป ทั้งนี้อัตราภาษีสุดท้ายจะลดลงร้อยละ 0-5 เช่นกัน

สินค้าอ่อนไหว (Sensitive List) ได้แก่สินค้าเกษตรไม่แปรรูปที่มีการตกลงให้เริ่มลดภาษีช้ากว่าสินค้าอื่นๆ คือเริ่มลดลงตั้งแต่ปีพ.ศ. 2544 และลดเหลือร้อยละ 0-5 ภายในปีพ.ศ. 2553 ยกเว้นสินค้าที่มีความอ่อนไหวสูง ได้แก่ ข้าวและน้ำตาล ซึ่งมีมาตรการพิเศษโดยเฉพาะ เช่น เริ่มลดช้ากว่าอัตราภาษีสุดท้ายสูงกว่าร้อยละ 0-5 เป็นต้น

● การลด / เลิกมาตรการที่มีใช้ภาษี

ยกเลิกมาตรการจำกัดด้านปริมาณเมื่อสินค้านั้นลดภาษีอยู่ที่ระดับร้อยละ 20 หรือต่ำกว่า และยกเลิกมาตรการที่มีใช้ภาษีอื่นภายใน 5 ปีต่อมา

■ เงื่อนไขการได้รับสิทธิประโยชน์

1. สินค้าที่ได้รับสิทธิประโยชน์ จะต้องเป็นสินค้าที่อยู่ในรายการที่ลดภาษีและมีแผนการลดภาษีที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะมนตรีเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA Council)

2. ประเทศนั้นจะต้องลดภาษีของตนในสินค้านิตเดียวกันให้เหลือร้อยละ 20 หรือต่ำกว่า จึงจะได้รับสิทธิประโยชน์การลดภาษีสินค้านั้นจากประเทศอื่นอย่างไรก็ตามในกรณีที่ยังลดภาษีลงมาไม่ถึงร้อยละ 20 ก็ให้ได้รับสิทธิประโยชน์จากประเทศอื่นที่ยังลดภาษีลงมาไม่ถึงร้อยละ 20 ในสินค้านิตเดียวกัน

3. สินค้าที่ได้รับสิทธิประโยชน์จะต้องเป็นตามกฎหมายว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้า คือ จะต้องมีส่วนการใช้วัตถุดิบภายในอาเซียนอย่างน้อยร้อยละ 40 สำหรับสินค้าสิ่งทอ ผู้ส่งออกสามารถเลือกใช้กฎเกณฑ์การแปรรูปในสาระสำคัญ (Substantial Transformation) ก็ได้

4. ผู้ขอรับสิทธิประโยชน์จะต้องกรอกแบบใบรับรองแหล่งกำเนิดสินค้า (Form D) ที่ออกโดยหน่วยงานที่มีอำนาจในการออกใบรับรองของประเทศผู้ส่งสินค้านั้น (สำหรับไทยคือกรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์)

■ พันธกรณีของสมาชิกใหม่

ประเทศสมาชิกใหม่ของอาเซียน ได้แก่ เวียดนาม ลาว และพม่า จะต้องเข้าร่วมเป็นสมาชิกความตกลงต่าง ๆ ของอาเซียนทุกฉบับ รวมทั้งความตกลงจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน หรือ CEPT Agreement ทั้งนี้ประเทศทั้งสามจะต้องปฏิบัติตามพันธกรณีภายใต้เขตการค้าเสรีอาเซียน ทั้งด้านการลดภาษีและยกเลิกมาตรการที่มีใช้ภาษีเช่นเดียวกับสมาชิกอื่น ๆ แต่ได้รับการผ่อนผันระยะเวลาในการดำเนินการยาวนานกว่าเนื่องจากทั้งสามประเทศเข้าเป็นสมาชิกอาเซียนทีหลัง จึงเริ่มดำเนินการช้ากว่า เช่น ในกรณีการลดภาษีสินค้าอุตสาหกรรม และเกษตรแปรรูป เวียดนามซึ่งเข้าเป็นสมาชิกปีพ.ศ. 2538 หลังจากเริ่มดำเนินการเขตการค้าเสรีอาเซียน 3 ปี ก็มีเวลาในการลดภาษีนานกว่าสมาชิกดั้งเดิม 3 ปี จนถึงปีพ.ศ. 2549 ส่วนลาวและพม่าเข้าเป็นสมาชิกอาเซียนปีพ.ศ. 2540 ก็มีเวลาลดภาษีจนถึงปีพ.ศ. 2551 เป็นต้น

■ ผลการดำเนินการ

ในปีพ.ศ. 2541 (ค.ศ. 1998) ตามแผนการลดภาษีของอาเซียน มีการนำสินค้าเข้ามาลดภาษีทั้งหมด 45,762 รายการหรือร้อยละ 90 ของจำนวนรายการทั้งหมด ทั้งนี้อัตราภาษีของอาเซียนในปีพ.ศ. 2540 เฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 6.38 ลดลงจากร้อยละ 12.76 ในปีพ.ศ. 2536 และในปีพ.ศ. 2546 จะมีอัตราเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 2.55

■ มาตรการที่มีใช้ภาษี

อาเซียน ได้ตกลงยกเลิกการเก็บค่าธรรมเนียมพิเศษ (surcharge) ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2540 และกำลังดำเนินการยกเลิกมาตรการที่มีใช้ภาษีอื่นๆ เช่น ปรับประสานมาตรฐานสินค้าให้ใกล้เคียงกัน จัดทำความตกลงการยอมรับซึ่งกันและกันในเรื่องมาตรฐานและความสอดคล้อง ปรับประสานมาตรการด้านสุขอนามัย เป็นต้น

■ ไทยได้อะไรจาก AFTA

1. การเสริมสร้างสถานะการแข่งขัน การนำเข้าวัตถุดิบในราคาต้นทุนต่ำ การขยายตลาดการผลิตสินค้าที่แต่ละประเทศมีความเชี่ยวชาญและได้เปรียบด้านต้นทุน ตลอดจนการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่ได้รับการลงทุนจากต่างประเทศ จะทำให้อาเซียนสามารถผลิตสินค้าได้ในราคาต้นทุนต่ำ ซึ่งจะเป็นการเสริมสร้างสถานะการแข่งขันการส่งออกของอาเซียนในเวทีการค้าระหว่างประเทศ

2. การลงทุน การจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน ทำให้ตลาดอาเซียนกลายเป็นตลาดใหญ่มีประชากรเกือบ 500 ล้านคน ซึ่งจะเป็นจุดดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ และก่อให้เกิดการจ้างงาน การถ่ายทอดเทคโนโลยี ซึ่งจะนำความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจมาสู่ภูมิภาค โดยเฉพาะประเทศสมาชิกใหม่ของอาเซียน ได้แก่ เวียดนาม ลาว และพม่า ล้วนแล้วแต่เป็นประเทศที่อุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรธรรมชาติ แรงงานราคาไม่สูง รวมทั้งมีความต้องการสินค้าอุปโภคบริโภค และปัจจัยพื้นฐานต่าง ๆ ในระดับค่อนข้างสูง การเข้าร่วมตัวกับอาเซียนของประเทศทั้งสาม จึงเท่ากับเป็นการสร้างศักยภาพในการขยายตัวทางการค้าการลงทุนให้กับอาเซียน โดยเฉพาะประเทศไทย ซึ่งเป็นประเทศเพื่อนบ้านที่มีความใกล้ชิด และมีความสัมพันธ์ทางการค้า การลงทุน ระหว่างกันมาช้านาน น่าจะมีโอกาสและได้เปรียบประเทศสมาชิกอาเซียนอื่น ๆ ทั้งในการโยกย้ายฐานผลิตสินค้าที่ใช้แรงงานมาก การเข้าไปลงทุนด้านปัจจัยพื้นฐาน และการเป็นประตูสู่ประเทศทั้งสาม

3. การขยายการค้า ข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียนกำหนดให้ลดอุปสรรคทางการค้า ทั้งทางด้านภาษีและที่ไม่มีภาษีระหว่างประเทศสมาชิก ซึ่งจะส่งผลให้มีการขยายการค้าภายในอาเซียนเพิ่มขึ้น ทั้งสินค้าสำเร็จรูป สินค้าขั้นกลางและวัตถุดิบ โดยมีสินค้าที่คาดว่าประเทศไทยจะมีความได้เปรียบและสามารถส่งออกไปยังอาเซียนเพิ่มขึ้นได้แก่ เครื่องหนัง อัญมณีและเครื่องประดับ เพอร์นิเจอร์ไม้ ปูนซีเมนต์ สิ่งทอบางชนิด อุปกรณ์ไฟฟ้าบางชนิด

4. การเสริมสร้างอำนาจการต่อรอง การจัดตั้งเขตการค้าอาเซียน เป็นการแสดงเจตนารมณ์การเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของอาเซียน ซึ่งนอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อความร่วมมือภายในกลุ่มแล้วยังเป็นการเสริมสร้างอำนาจต่อรองในเวทีการเจรจาการค้าระหว่างประเทศด้วย

A P E C

A

A

เอเปค

APEC

P

E

C

■ ความเป็นมา

เอเปค (APEC) ย่อมาจาก Asia-Pacific Economic Cooperation หรือความร่วมมือทางเศรษฐกิจเอเชีย-แปซิฟิก ก่อตั้งขึ้นจากการประชุมรัฐมนตรีของประเทศในแถบเอเชีย-แปซิฟิก เมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2532 ณ กรุงแคนเบอร์รา ออสเตรเลีย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

- สนับสนุนการขยายตัวทางเศรษฐกิจและทางการค้าของภูมิภาคของโลก
- พัฒนาและส่งเสริมระบบการค้าพหุภาคีและสนับสนุนผลักดันให้การเจรจาการค้าหลายฝ่ายรอบอุรุกวัยประสบผลสำเร็จ
- ศึกษาสู่ทางในการเปิดเสรีการค้าในภูมิภาค ในลักษณะที่มีใช้การรวมกลุ่มทางการค้าที่กีดกันประเทศนอกกลุ่ม (Open Regionalism)
- ขยายความร่วมมือสาขาเศรษฐกิจที่สนใจร่วมกัน
- ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการไหลเวียนสินค้า บริการ เงิน และเทคโนโลยีระหว่างกันโดยเสรีสอดคล้องกับกฎของเกตต์

ปัจจุบันเอเปคมีจำนวนสมาชิก 18 ประเทศ ได้แก่ อาเซียน 6 ประเทศ (บรูไน อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย) สหรัฐฯ แคนาดา นิวซีแลนด์ ออสเตรเลีย ญี่ปุ่น สาธารณรัฐเกาหลี สาธารณรัฐประชาชนจีน จีนไทเป ฮองกง เม็กซิโก ปาปัวนิวกินี ชิลี และจะรับสมาชิกใหม่เพิ่มขึ้นอีก 3 ประเทศ คือ เวียดนาม เปรู และรัสเซีย ในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2541

■ หลักการของความร่วมมือในเอเปค

- เป็นเวทีสำหรับการปรึกษาหารือ (Consultative Forum) ที่เกี่ยวกับประเด็นเศรษฐกิจ
- ยึดหลักฉันทามติ (Consensus) ในการดำเนินการใด ๆ โดยยอมรับความเสมอภาคของประเทศสมาชิก
- ยึดหลักผลประโยชน์ร่วมกัน โดยคำนึงถึงความแตกต่างของระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ระบบสังคมและการเมืองของประเทศสมาชิก

■ แนวทางความร่วมมือ

ในการประชุมผู้นำเอเปคครั้งที่ 2 เมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2537 ณ เมืองโบกอร์ ประเทศอินโดนีเซีย ที่ประชุมได้ประกาศปฏิญญาโบกอร์แสดงเจตนารมณ์ที่จะให้มีการเปิดเสรีด้านการค้าและการลงทุนในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก โดยกำหนดเป้าหมายให้ประเทศอุตสาหกรรมเปิดเสรีภายในปี พ.ศ. 2553 (ค.ศ. 2010) และประเทศสมาชิกที่กำลังพัฒนาเปิดเสรีภายใน ปีพ.ศ. 2563 (ค.ศ. 2020)

เอเปคมีแผนงานที่สำคัญ คือ การเปิดเสรีและอำนวยความสะดวก ด้านการค้าและการลงทุน รวมทั้งความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจและวิชาการ

ในการเปิดเสรีด้านการค้าและการลงทุน สมาชิกเอเปคแต่ละประเทศได้มีการจัดทำแผนการดำเนินงานของตน (Individual Action Plan : IAP) ตามความสมัครใจเพื่อก้าวไปสู่เป้าหมายตามปฏิญญาโบกอร์

นอกจากนี้ ยังมีการเปิดเสรีให้เร็วขึ้นหลายสาขาตามความสมัครใจ โดยในเบื้องต้นได้กำหนดไว้ 9 สาขา ประกอบด้วย สินค้าและบริการเกี่ยวกับสิ่งแวดลอม ปลาและผลิตภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์ป่าไม้ อุปกรณ์และเครื่องมือแพทย์ พลังงาน ของเล่น อัญมณีและเครื่องประดับ เคมีภัณฑ์ และการจัดทำกรยอมรับร่วมในสินค้าไตรมาสแรก

ในด้านการอำนวยความสะดวก เอเปคได้มีการจัดทำแผนงานร่วม (Collective Action Plans : CAPs) เพื่อให้มีการไหลเวียนของการค้าและการลงทุนระหว่างกันเป็นไปโดยสะดวกและปรับประสานพิธีการศุลกากร การจัดพิมพ์คู่มือกฎระเบียบด้านการลงทุนและการปรับประสานมาตรฐานสินค้า เป็นต้น

ส่วนในด้านความร่วมมือทางเศรษฐกิจและวิชาการ เอเปคได้มีการจัดทำกิจกรรมร่วมในโครงการต่างๆมากมาย เพื่อส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากร

มนุษย์ การถ่ายทอดเทคโนโลยีและการพัฒนาวิสาหกิจขนาดเล็กและขนาดกลาง

การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของไทยจำเป็นต้องพึ่งพาการค้าระหว่างประเทศ จึงอาจมองการเปิดเสรีว่าเป็นการเพิ่มโอกาสหรือการเปิดตลาด มากกว่าจะถือว่าเป็นสิ่งที่คุกคาม

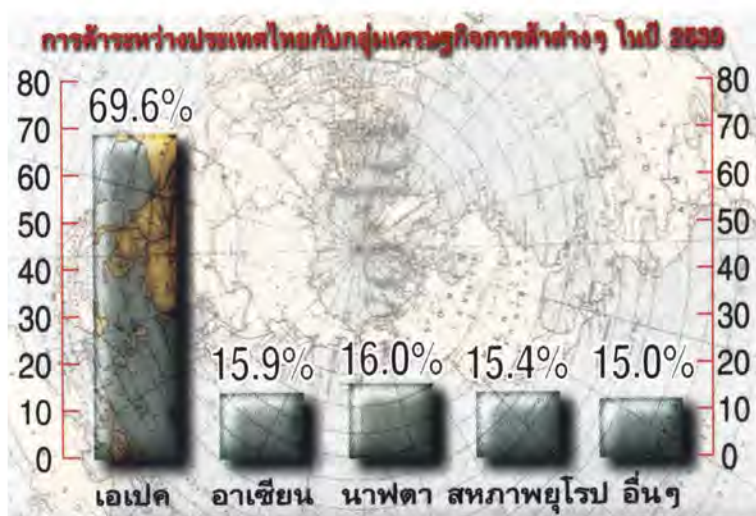
■ นัยต่อประเทศไทย

1. ผู้บริโภคจะมีทางเลือกในการบริโภคสินค้ามากขึ้นและราคาถูกลง ขณะเดียวกันผู้ผลิตจะได้รับประโยชน์จากการลดต้นทุนการนำเข้าวัตถุดิบ อย่างไรก็ตาม จะมีการแข่งขันกับต่างประเทศมากขึ้น จึงต้องมีการปรับโครงสร้างการผลิตภายในของสาขาเศรษฐกิจต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมทั้งแสวงประโยชน์จากตลาดที่เปิดกว้างและดึงดูดการลงทุน

2. ส่งเสริมและขยายโอกาสทางการค้าและการลงทุนระหว่างสมาชิก โดยลดอุปสรรคทางการค้าทั้งที่เป็นภาษีศุลกากร และที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากร ภายใต้แผนงานด้านการเปิดเสรีและการอำนวยความสะดวกทางการค้า การลงทุน รวมทั้งความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจและวิชาการ

3. เสริมสร้างอำนาจในการต่อรอง เพื่อช่วยปกป้องรักษาผลประโยชน์ทางการค้าและป้องกันมิให้ถูกกดดันโดยการใช้มาตรการฝ่ายเดียว

4. ได้รับประโยชน์จากโครงการความร่วมมือต่าง ๆ เช่น การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การถ่ายทอดเทคโนโลยี การพัฒนาวิสาหกิจขนาดเล็กและขนาดกลางและการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร เป็นต้น

สหภาพยุโรป

EU

■ ความเป็นมา

ประชาคมยุโรปหรือสหภาพยุโรป (European Union : EU) ในปัจจุบันก่อตั้งขึ้นเมื่อ ปี พ.ศ. 2501 (ค.ศ. 1958) โดยการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของประเทศในภูมิภาคเดียวกัน 6 ประเทศ เพื่อวางรากฐานความร่วมมือทางเศรษฐกิจและยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนภายในกลุ่มให้ดีขึ้น

ปัจจุบันมีสมาชิก 15 ประเทศ ประกอบด้วย เบลเยียม เนเธอร์แลนด์ ลักเซมเบิร์ก ฝรั่งเศส เยอรมนี อิตาลี สหราชอาณาจักร ไอร์แลนด์ เดนมาร์ก กรีซ สเปน โปรตุเกส ออสเตรีย สวีเดน และฟินแลนด์

นับตั้งแต่ก่อตั้งมาจนถึงปัจจุบัน สหภาพยุโรปได้ขยายความร่วมมือไปยังประเทศต่าง ๆ ในยุโรป ทั้งในแนวลึกและแนวกว้าง

ในแนวลึก ได้รวมตัวกันเป็นสหภาพศุลกากรและต่อมาได้พัฒนาเป็นตลาดยุโรปเดียวในปี พ.ศ. 2536 และปัจจุบันกำลังดำเนินการเพื่อไปสู่การเป็นสหภาพเศรษฐกิจและการเงิน ซึ่งมีเป้าหมายให้มีธนาคารกลางแห่งเดียวและใช้เงินสกุลเดียวกันภายในปี พ.ศ. 2542 เป็นอย่างช้า

ในแนวกว้าง ได้มีการขยายความร่วมมือไปยังประเทศ/กลุ่มต่าง ๆ ในยุโรปโดยการจัดทำความตกลงความร่วมมือต่าง ๆ เพื่อปูทางให้ประเทศเหล่านั้นได้มีโอกาสเข้าเป็นสมาชิกถาวรของสหภาพยุโรปต่อไป

นอกจากนี้ก็ยังรับประเทศที่มีความพร้อมเข้าเป็นสมาชิกถาวรของสหภาพยุโรปเป็นระยะ ๆ และล่าสุด เมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2538 สหภาพยุโรป ได้รับสมาชิกใหม่เพิ่ม 3 ประเทศ คือ ออสเตรีย สวีเดน และฟินแลนด์

■ วัตถุประสงค์ของการรวมเป็นตลาดเดียว

- ให้ตลาดทั้ง 15 ประเทศ รวมเป็นตลาดเดียว โดยปราศจากอุปสรรค

กีดกันระหว่างกัน

- ให้มีการเคลื่อนย้ายประชากร สินค้า บริการ และเงินทุนอย่างเสรี โดยปรับประสานกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และโครงสร้างภาษี ให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน

- เสริมสร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการค้า การลงทุน และการแข่งขันภายในสหภาพยุโรป

■ วัตถุประสงค์ของการเป็นสหภาพเศรษฐกิจและการเงิน

- ให้สมาชิกทั้ง 15 ประเทศ มีการใช้เงินตราสกุลเดียว (single currency)

- ให้มีการจัดตั้งสถาบันการเงินแห่งยุโรป (European Monetary Institute : EMI) ขึ้นภายในวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2537 เพื่อเป็นการรองรับการจัดตั้งธนาคารกลางยุโรป (European Central Bank) ซึ่งจะมีหน้าที่ออกเงินตราสกุลเดียวในระยะต่อไป

- ให้สมาชิกปรับประสานงานนโยบายเศรษฐกิจในด้านต่าง ๆ เพื่อลดความแตกต่างในด้านค่าเงินของแต่ละประเทศ

■ สหภาพยุโรป : ตลาดสำคัญของไทย

สหภาพยุโรป เป็นตลาดใหญ่ที่รองรับสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมที่สำคัญของไทย เช่น ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง สิ่งทอ อัญมณีและอาหาร เป็นต้น โดยไทยส่งออกไปสหภาพยุโรป ประมาณร้อยละ 15.9 ของมูลค่าการส่งออกในปี พ.ศ. 2539

■ ผลกระทบของการเป็นตลาดเดียวและสหภาพเศรษฐกิจและการเงินต่อไทย

- การปรับประสานกฎ ระเบียบ ข้อบังคับภายในของประเทศสมาชิกไปในแนวทางเดียวกัน จะทำให้สหภาพยุโรปกลายเป็นตลาดใหญ่ มีผู้บริโภคที่มีอำนาจซื้อสูงกว่า 420 ล้านคน แต่ขณะเดียวกันหากการปรับดังกล่าวทำให้มีการกำหนดมาตรฐานสินค้าให้สูงขึ้น ก็จะทำให้สินค้าไทยเข้าสู่ตลาดนี้ได้ยากขึ้น

- สหภาพยุโรปจะสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ทำให้ต้นทุนการผลิตต่ำลง ส่งผลให้การส่งออกของไทยต้องประสบปัญหาการแข่งขันเพิ่มขึ้น ทั้งในตลาดสหภาพยุโรปและในตลาดประเทศที่สาม

- ในระยะแรกของการปรับระบบการเงินเข้าด้วยกัน ไทยอาจได้รับผล

กระทบจากความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนภายในสหภาพยุโรป แต่ในระยะยาว เมื่ออัตราแลกเปลี่ยนมีเสถียรภาพมากขึ้นจะส่งผลดีต่อการส่งออกของไทย

- การใช้เงินตราสกุลเดียวกัน ทำให้ไทยลดต้นทุนการส่งออกในด้านค่าใช้จ่ายในการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ

- ในกรณีที่ภาวะเศรษฐกิจและการเงินของสหภาพยุโรปมีปัญหา การปรับตัวของระบบการเงินจะกระทบต่อประเทศคู่ค้ารุนแรงกว่าปัจจุบัน เนื่องจากการปรับตัวของ 15 ประเทศสมาชิก

- การรวมตัวของสหภาพยุโรปจะดึงดูดให้มีการลงทุนในสหภาพยุโรปเพิ่มมากขึ้น ทั้งการลงทุนจากนักธุรกิจภายนอก และนักธุรกิจของสหภาพยุโรปเอง เนื่องจากมั่นใจในความมั่นคงของระบบการเงิน ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการลงทุนในภูมิภาคอื่น ๆ รวมทั้งประเทศไทย

■ ทิศทางการปรับตัวของไทย

ภาครัฐราชการ

- ศึกษา วิเคราะห์ ผลกระทบจากกฎระเบียบของสหภาพยุโรป ด้านสินค้า บริการ การลงทุน และทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อประโยชน์ในการปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในสหภาพยุโรป

- เพิ่มขีดความสามารถของห้องปฏิบัติการทดสอบและวิธีการรับรองมาตรฐานสินค้าของไทยให้เป็นที่ยอมรับของสหภาพยุโรป

- เพิ่มมาตรการเพื่อขยายการค้าและการลงทุนระหว่างกัน ตลอดจนสนับสนุนภาคเอกชนในการเข้าร่วมลงทุนกับสหภาพยุโรป

ภาคเอกชน

ปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตและลดต้นทุนการผลิต เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันในตลาดต่างประเทศ

NAFTA

■ ความเป็นมา

สหรัฐอเมริกา แคนาดา และเม็กซิโกได้ประกาศเจตนารมณ์ร่วมกัน ในการจัดทำข้อตกลงการค้าเสรีอเมริกาเหนือ (North American Free Trade Agreement : NAFTA) เมื่อวันที่ 5 มิถุนายน พ.ศ. 2534 และข้อตกลงนี้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2537

ต่อมาในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2537 ชิลีได้รับเชิญให้เข้าเป็นสมาชิก NAFTA ปัจจุบันอยู่ในระหว่างการดำเนินการเข้าเป็นสมาชิก

■ วัตถุประสงค์

เพื่อขจัดอุปสรรคทางการค้าและบริการระหว่างประเทศภาคี โดยการยกเลิกภาษีศุลกากรและมาตรการที่มีใช้ภาษีศุลกากรภายใน 15 ปี ส่งเสริมการแข่งขันที่เป็นธรรม ขยายโอกาสการลงทุนคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา และแก้ไขข้อพิพาททางการค้า

■ สารระสำคัญ

1. การเข้าสู่ตลาด กำหนดให้มีการลดและยกเลิกภาษีและมาตรการที่

มิใช่ภาษีศุลกากรที่เป็นอุปสรรคต่อการค้าระหว่างประเทศภาคี

2. แหล่งกำเนิดสินค้า กำหนดสัดส่วนการผลิตสินค้าที่ต้องใช้ผลิตภัณฑ์ภายในประเทศภาคีในการผลิตสินค้า เช่น การผลิตสิ่งทอ เสื้อผ้าสำเร็จรูป และรถยนต์

3. การค้าบริการ กำหนดหลักการเพื่อเปิดการค้าบริการระหว่างประเทศภาคี โดยใช้หลักการประติบัติเยี่ยงคนชาติและประเทศที่ได้รับการอนุเคราะห์ยิ่ง

4. สินค้าเกษตร ประมาณครึ่งหนึ่งของสินค้าที่เรียกเก็บภาษีและมีโควตาจะถูกจัดออกไปไม่ต้องมีภาษีและโควตาตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2537 ยกเว้นพืชที่มีความอ่อนไหวหรือมีปัญหาจะมีการยกเลิกการเก็บภาษีภายใน 15 ปี เช่น การส่งออกข้าวโพดของสหรัฐฯ เป็นต้น

5. การลงทุน กำหนดให้มีการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันสำหรับนักลงทุนในประเทศภาคี

6. ทรัพย์สินทางปัญญา กำหนดให้มีการปกป้องในทรัพย์สินทางปัญญาอย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ บนหลักการประติบัติเยี่ยงคนชาติ เพื่อป้องกันการละเมิดลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร และเครื่องหมายการค้าระหว่างประเทศภาคี

7. กลไกการยุติข้อพิพาท กรณีมีข้อขัดแย้งสามารถพิจารณาได้ภายใต้เกณฑ์หรือข้อตกลงนาฟตาเวทีใดเวทีหนึ่ง สำหรับนาฟตากำหนดกลไกในการยุติข้อพิพาท โดยเริ่มจากการปรึกษาหารือโดยคณะกรรมการการค้าก่อน

หากตกลงกันไม่ได้ให้มีการตัดสินโดยคณะลูกขุนของนาฟตา

8. ข้อตกลงข้างเคียง กำหนดให้มีข้อตกลงข้างเคียงขึ้นเพื่อปกป้องสิ่งแวดล้อมและสิทธิประโยชน์ของคนงานในประเทศภาคี โดยเฉพาะในประเทศเม็กซิโก รวมทั้งช่วยป้องกันการไหลทะลักของสินค้าจากประเทศภาคีหนึ่ง ที่อาจทำให้อุตสาหกรรมภายในประเทศอื่น ๆ ต้องได้รับความเสียหาย

■ นาฟตา : ตลาดสำคัญของไทย

นาฟตาเป็นตลาดสำคัญของไทย ปีพ.ศ. 2539 ไทยส่งออกปนาฟตาประมาณร้อยละ 19.2 ของมูลค่าส่งออกรวม สินค้าสำคัญที่ไทยส่งออกปนาฟตา เช่น เสื้อผ้าสำเร็จรูป เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ แผงวงจรไฟฟ้า อาหารทะเลกระป๋อง กุ้งสดแช่เย็นแช่แข็ง อัญมณีและเครื่องประดับ รองเท้าและชิ้นส่วนและเครื่องรับวิทยุโทรทัศน์และส่วนประกอบ

กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์
กระทรวงพาณิชย์